

Opinto-ohjaajan koulutus

JAMK/ammattillinen opettajakorkeakoulu

Emmi Matikainen

JOENSUUN KONSERVATORION OPINTO-OHJAUSUUNNITELMA

Johdanto

Tämä artikkeli on tehty osana Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammattillisen opettajakorkeakoulun opinto-ohjaajan koulutuksen kehittämistyötä. Kehittämistyön tavoitteena oli laatia opinto-ohjaussuunnitelma Joensuun konservatorion toisen asteen ammattillisen koulutuksen ohjaustarpeisiin. Joensuun konservatoriolla ei ole ollut kirjattua opinto-ohjaussuunnitelmaa. Itse näen tarpeelliseksi avata kirjalliseen muotoon ohjauksen moninaisen sisällön.

Opinto-ohjaussuunnitelman merkitys

Opinto-ohjauksen keskeiset toiminta-alueet ovat oppimisen ja opintojen ohjaus, ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus sekä henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjaus. Tämänhetkisten musiikkialan perustutkinnon perusteiden mukaan (2010) opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana. Tavoitteena on myös se, että opiskelija osaa toimia oppilaitosyhteisössään, osaa kehittää opiskelu- ja vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan sekä arvioida omaa toimintaansa ja tuotoksiaan. Hän osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman yhteistyössä opettajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan. Lisäksi opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija osaa tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Hän tunnistaa opiskeluunsa ja elämäntilanteisiinsa mahdollisesti liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea. Hän osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia opiskelijahuollon palveluita ja muita ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluja. (Musiikkialan perustutkinto, 2010.)

Jo tutkinnon perusteet asettavat paljon tavoitteita opinto-ohjaukselle. Jotta ohjauksen keskeiset toiminta-alueet tulevat näkyväksi oppilaitoksessa, tulee opinto-ohjauksen suunnitelman olla johdonmukainen ja perusteellinen. Suunnitelma auttaa havaitsemaan ohjauksen mahdolliset puutteet ja kiinnittämään niihin tarvittaessa huomiota toimintaa kehitettäessä. Musiikkialan perustutkinnon perusteissa (2010) mainitaan, että opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Musiikkialan perustutkinnon perusteissa mainitaan myös, että ohjaustoimintaan osallistuvat kaikki oppilaitoksen opettajat sekä muut ohjauksesta vastuulliset. Tämän tavoitteen toteutumisen varmistamiseksi on tärkeää, että vastuunjako on mietitty yhteisesti, jolloin opiskelija saa ohjausta aina sitä halutessaan ja tarvitessaan.

Ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on lisätä opiskelijoiden hyvinvointia, ehkäistä opintojen keskeyttämistä, edistää työllistymistä sekä tukea jatko-opintoihin hakeutumista. Tavoitteena on myös, että opiskelija osaa toimia omassa opiskeluympäristössään. Opiskelijaa ohjataan suunnittelemaan omat opintonsa ja

sitoutumaan opiskeluun. Opiskelijalle tulee tiedottaa tutkintoonsa sisältyvät oppiaineet sekä niihin liittyvän valinnaisuuden. Tavoitteena on myös itsearvioinnin kehittäminen. Opiskelijaa ohjataan ja tuetaan niin, että hän tunnistaa opiskeluunsa ja elämäänsä liittyviä ongelmia ja osaa hakea niihin tukea. Ohjauksella varmistetaan, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksestaan ennen sen aloitusta ja sen aikana. Ohjauksella pyritään siihen, että opiskelija osaa suunnitella opintonsa, laatia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa yhteistyössä opinto-ohjaajan ja linjanjohtajan kanssa ja ottaa vastuun opinnoistaan.

Ohjaus opintojen eri vaiheissa

Joensuun konservatorion ohjausmalli koostuu opiskelijan opintopolun vaiheiden mukaan: ohjaus ennen opintojen alkua, ohjaus hakuvaiheessa, ohjaus opintojen alkuvaiheessa, ohjaus opintojen aikana, ohjaus opintojen päättövaiheessa ja ohjaus opintojen jälkeen.

Ohjaus ennen opintojen alkua

Ennen opintoja huolehditaan avoimesta tiedottamisesta ja yhteishaun toteuttamisesta. Ohjauksen tavoitteena on ennen opintojen alkua antaa hakijalle monipuolisesti ja realistisesti tietoa mm. toisen asteen koulutuksesta, hakuedellytyksistä, opiskelijavalinnasta sekä opintotarjonnasta. Lisäksi tarjotaan tietoa koulutusmahdollisuuksista, koulutuksen tavoitteista sekä opintojen yhdistämisen mahdollisuuksista (yhdistelmäopinnot). Tässä vaiheessa on hyvä antaa musiikkialasta kiinnostuneille opiskelijoille mahdollisuus tulla tutustumaan oppilaitokseemme. Myös mahdolliset tiedottavat vierailut esim. yläkoulunsa päättävien opiskelijoiden luo ovat tarpeellisia.

Ohjaus hakuvaiheessa

Valtakunnallinen yhteishaku on keskitetty Opintopolun kautta tapahtuvaksi www.opintopolku.fi. Hakijat saavat tietoa konservatorioon hakemisesta oppilaitoksen nettisivuilta sekä opinto-ohjaajalta. Yhteishaussa hakeneet hakijat kutsutaan valintakokeisiin yhteisvalinnan ohjeiden mukaan. Lisäksi voidaan järjestää erillishaku. Erillishaku nuorten ammatillisiin perustutkintoihin on tarkoitettu niille hakijoille, jotka eivät ole voineet hakea valtakunnallisessa yhteishaussa. Hakijat, joilla on aikaisemmin suoritettu musiikkialan ammatillinen perustutkinto, muu perusopetuksen jälkeen suoritettu ammatillinen tutkinto tai korkeakoulututkinto, voivat hakeutua opiskelemaan ammatillista perustutkintoa Joensuun konservatorioon erillishaun kautta. Erillishausta tiedotetaan oppilaitoksen nettisivuilla. Hakuvaiheen ohjauksessa musiikista kiinnostuneille opiskelijoille tuodaan tietoon valintakoevaatimukset. Sekä yhteishaussa että erillishaussa hakeneet hakijat kutsutaan valintakokeeseen ja hyväksytyille ilmoitetaan valinnasta yhteisvalinnan ohjeiden mukaan. Yhteishaussa ja erillishaussa hyväksytyt opiskelijat puolestaan ilmoittavat ottavansa opiskelupaikan vastaan sähköpostitse opinto-ohjaajalle opetushallituksen ilmoittaman päivämäärän mukaisesti.

Ohjaus opintojen alkuvaiheessa

Opintojen alkuvaiheessa annettavan ohjauksen tavoitteena on perehdyttää uudet opiskelijat ammatillisiin opintoihin ja opiskeluun, vahvistaa ammatillista suuntautumista, tukea opiskelijaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa ja ehkäistä alkuvaiheen keskeyttämistä. Opintojen alussa opiskelijalle kerrotaan opintojen rakentumisesta, henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta, lukujärjestyksistä ja opiskelija-arvioinnista. Keskeistä ohjauksen alkuvaiheessa on orientoituminen ja sitoutuminen opiskeluun.

Uusien opiskelijoiden orientaatiopäivät järjestetään opintojen alkaessa. Orientaatiopäivillä uudet opiskelijat perehdytetään opintoihinsa sekä oppimisympäristöönsä. Hyvä perehdyttäminen opintojen aloitusvaiheessa sitouttaa opiskelijan opintoihinsa.

Opintojen alkuvaiheessa julkaistaan päivitetty oppilaitoksen opinto-opas. Opinto-oppaasta löytyy monipuolisesti tietoa opintonsa aloittavalle opiskelijalle. Syksyllä tehtävän tulokyselyn myötä puolestaan oppilaitos saa palautetta sekä tietoa opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden opintojen alkutaipaleesta.

Kaikille opiskelijoille tehdään opintojen alkuvaiheessa henkilökohtainen opiskelusuunnitelma HOPS. HOPS pohjautuu opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin ja valintoihin sekä yksilölliseen opinnoissa etenemiseen. Opiskelijan aikaisemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan ja otetaan huomioon henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa laadittaessa. Henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia laadittaessa otetaan erityisesti huomioon opiskelijat, jotka tarvitsevat erityistä tukea edetäkseen ammatillisissa opinnoissa. Heille tehdään HOJKS yhteistyössä opinto-ohjaajan ja linjanjohtajan kanssa.

Ohjaus opintojen aikana

Opinto-ohjaaja ja linjanjohtaja seuraavat opintojen suunnitelmallista etenemistä ja kannustavat opiskelijaa opintojensa omatoimiseen seuraamiseen Wilman kautta. Jos opinnot eivät etene suunnitellulla tavalla, linjanjohtaja, opinto-ohjaaja ja opiskelija miettivät yhdessä toimenpiteitä opintojen eteenpäin viemiseksi. Opintojen aikana pohditaan opintojen suuntautumista kohti uravalinnan tavoitteita.

Opintojen edistymisen seuraaminen kuuluu koko opetushenkilöstölle. Päävastuu kuuluu linjanjohtajalle, pääinstrumentin opettajalle, opinto-ohjaajalle, rehtorille ja opiskeluhuoltohenkilöstölle.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) toteutumisen seuranta edellyttää ajantasaista opintosuoritusten rekisteröintiä. HOPSit päivitetään tarvittaessa. Jokaisen opiskelijan kanssa pidetään HOPS-keskustelu syyslukukauden alussa. Keskusteluun osallistuvat opiskelija, opinto-ohjaaja ja linjanjohtaja. Tarvittaessa paikalle kutsutaan alaikäisen opiskelijan vanhempi. Opinnot suunnitellaan alusta asti niin, että opintojen kesto on kolme vuotta peruskoulupohjaisella ja kaksi vuotta ylioppilaspohjaisella linjalla. Opintoaika voi olla enimmillään yhden vuoden määriteltyä aikaa pidempi (Laki ammatillisesta koulutuksesta 31 §). Jo ammatillisen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon omaavilla opiskeluaika on enintään kaksi vuotta.

Opintojen aikana opiskelijoille tehdään olokysely Wilman kautta. Kyselystä saadaan palautetta opiskelijoilta sekä tietoa opiskelijoiden hyvinvoinnista.

Ammatilliseen perustutkintoon kuuluvat ammattiosaamisen näytöt. Ammattiosaamisen näyttöjen ohjauksesta vastaavat linjanjohtajat yhdessä pääinstrumentin opettajien kanssa. Myös opinto-ohjaaja voi ohjata opiskelijaa hänen ammattiosaamisen näyttöjen suorittamisessa.

Opiskelijalla on oikeus osallistua kansainväliseen vaihtoon. Kansainväliseen vaihtoon liittyvistä asioista vastaa kv-vastaava. Hänen tehtävänä on kansainvälisestä vaihdosta tiedottaminen sekä käytännön asioiden hoitaminen.

Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa ammatillisen tutkinnon lisäksi lukio-opinnot ja ylioppilaskirjoitukset. Opiskelija voi siis suorittaa ammatillisen tutkinnon tai kaksois- tai kolmoistutkinnon. Ammatilliseen tutkintoon kuuluvat 20 opintoviikon laajuinen ammattitaitoa täydentävät tutkinnon osat. Ammattitaitoa

täydentävät tutkinnon osat suoritetaan joko päivä- tai iltalukiassa. Ammatillisen tutkinnon suorittavien opiskelijoiden lukio-opintojen opinto-ohjauksesta vastaa konservatorion opinto-ohjaaja. Kaksois- tai kolmoistutkinnon suorittajat saavat lukio-opintojen ohjauksen pääasiassa lukion puolella. Tarvittaessa konservatorion ja lukion opinto-ohjaajat tekevät yhteistyötä.

Ohjaus opintojen päättövaiheessa

Opintojen päättövaiheessa on tärkeää ohjata opiskelijaa työelämään tai jatko-opintoihin hakemisessa ja siirtymisessä. Valmistuville opiskelijoille järjestetään infotilaisuus jatko-opintoihin hakemisesta sekä työelämään siirtymisestä. Mahdollisista työpaikoista ja opiskelupaikoista hankitaan tietoa yhdessä opinto-ohjaajan kanssa. Tämän lisäksi pyritään ohjaamaan opiskelijaa aktiiviseen tiedonhankintaan sekä itsenäiseen päätöksentekoon.

Ohjaus opintojen jälkeen

Ammatillisen perustutkinnon suorittanut opiskelija voi tarvittaessa ottaa yhteyttä opinto-ohjaajaan saadakseen lisäohjausta esim. jatko-opintoihin hakeutumisessa.

Pohdinta

Mielestäni ammatillisessa koulutuksessa opinto-ohjaus on koko henkilöstön yhteinen tehtävä. Ammatillisen koulutuksen opintoajan lyheneminen luo painetta sekä opiskelijoille että opettajille. Opintojen suorittaminen aiemman kolmen vuoden opintoajan sijaan kahdessa vuodessa (yo-pohjaiset opiskelijat) on opiskelijalle haastavaa. Jotta opinnot saataisiin aiempaa lyhyemmässä ajassa suoritettua, on ohjauksen oltava hyvin suunniteltua ja toimivaa. Ohjauksessa on otettava huomioon opiskelijoiden henkilökohtaiset ohjaustarpeet ja opiskelumotivaation ylläpitäminen sekä opintoihin sitouttaminen. Tekemäni konservatorion opinto-ohjaussuunnitelma omalta osaltaan edesauttaa ohjauksen ja muun henkilöstön toimimaan siten, että opiskelijat sitoutuvat opintoihin, keskeyttämiset vähenevät ja suoritettujen tutkintojen määrä lisääntyy. Opinto-ohjaussuunnitelma on koko yhteisön työkalu, joka sitouttaa koko henkilökunnan yhteiseen prosessiin. Se on julkinen asiakirja, johon pääsee käsiksi milloin tahansa ja kuka tahansa tukitiimistä sivutoimiseen tuntiopettajaan.

Opetussuunnitelman muutos sekä tuleva osaamisperusteisuus tulee huomioida ohjausta suunniteltaessa. Uuden opetussuunnitelman perusteiden mukaan suoritukset arvioidaan opintokokonaisuuksina. Rahoitus myönnetään suoritettujen opintokokonaisuuksien mukaan. Myös tämä luo oman paineensa ohjaukselle sekä opettajille. Opiskelijat on ohjattava niin, että opintokokonaisuuteen liittyvät yksittäiset aineet eivät jää suoritamatta, koska tällöin rahoitus jää saamatta. Opiskeltavat aineet on suoritettava ajallaan, jotta oppilaitos saa rahoituksen. Opetushallitukselta oppilaitos on saanut raamit ammatillisen perustutkinnon perusteiden tekoon. Oppilaitoksemme ops-työryhmä luo musiikin osaamisalan opetuksen sisällön tulevan kevätlukukauden aikana. Myös opinto-ohjaussuunnitelmaa käytetään tässä opetussuunnitelmatyössä.

Uusien opetussuunnitelmien tullessa käyttöön on suunniteltava meidän oppilaitokselle sopivat polut ja toimintatavat, jotta opiskelijat saadaan suorittamaan opintonsa ajallaan. Täytyy olla selkeät vaihtoehdot kuinka missäkin tilanteessa toimitaan. Myös ahotointi (aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen) tulee lisääntymään. Tästä johtuen joudutaan myös uudelleen arvioimaan lähiopetuksen määrää.

Osaamisperusteisuus ja osaamispisteisiin siirtyminen ovat myös oma haasteensa. Osaamispisteet eivät ole tuntisidonnaisia opiskelijan tai opettajan työmäärään. Jatkossa arvioidaan pelkän osaamisen perusteella.

Opinto-ohjaussuunnitelman kehittäminen on jatkuva prosessi. Suunnitelma auttaa ohjauksen järjestämisen suunnittelussa ja toteutuksen arvioinnissa. Opinto-ohjaussuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan.

Lähteet:

Ammatillisten perustukintojen perusteet. Määräys 381/011/2011

Opetushallitus. Musiikkialan perustutkinto, ammatillisen perustutkinnon perusteet 2010.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.